

bijeen te roepen liet Johannes XXIII een voortreffelijke openheid naar de heilige Geest zien. Hij liet zich leiden en hij was voor de Kerk een herder, een geleide leider, geleid door de Geest. Dit was zijn grote dienst aan de Kerk; daarom denk ik graag aan hem als *de paus van de volgzaamheid jegens de heilige Geest*.

In zijn eigen dienst aan het Volk van God was Johannes Paulus II *de paus van het gezin*. Zelf zei hij ooit dat hij herinnerd wilde worden als de paus van het gezin. Ik ben bijzonder blij dit te benadrukken nu we *met gezinnen onderweg zijn naar de Synode over het gezin*. Het is zeker een reis die hij, vanaf zijn plaats in de hemel, begeleidt en ondersteunt.

Mogen deze twee nieuwe heiligen en herders van Gods volk voor de Kerk voorspreken, zodat zij tijdens deze twee jaar durende reis van de Synode open mag staan voor de heilige Geest in pastorale dienst aan het gezin. Mogen zij beiden ons leren geen aanstoot te nemen aan de wonden van Christus om zo steeds verder binnen te treden in het mysterie van de goddelijke barmhartigheid, die altijd hoopt en vergeeft, omdat zij altijd liefheeft.

Boodschap van de heilige vader Franciscus voor de 48e Wereldcommunicatiedag

Zondag 1 juni 2014

COMMUNICATIE IN DIENST VAN EEN ECHTE CULTUUR VAN ONTMOETING

Dierbare Broeders en Zusters,

We leven tegenwoordig in een wereld die steeds “kleiner” wordt en waarin het, als gevolg daarvan, voor ons allemaal steeds gemakkelijker zou moeten zijn naasten van elkaar te zijn. Ontwikkelingen op het gebied van reizen en communicatie brengen ons dichterbij elkaar en verbinden ons steeds nauwer met elkaar, terwijl de globalisatie ons steeds meer van elkaar afhankelijk maakt. Toch blijft er binnen onze menselijke familie verdeeldheid bestaan, die soms behoorlijk diep is. Op wereldniveau zien we een schandalige kloof tussen de overvloed van de rijken en de volslagen ellende van de armen. Vaak hoeven we maar door de straten van een stad te lopen om het contrast te zien tussen mensen die op straat leven en de schitterende verlichting van de etalages. We zijn zo gewend geraakt aan die dingen dat ze ons niet langer storen. Onze wereld lijdt aan vele vormen van uitsluiting, marginalisatie en armoede, om maar te zwijgen van conflicten die voortkomen uit een combinatie van economische, politieke, ideologische en, helaas, zelfs religieuze motieven.

In deze wereld kunnen de media ons helpen ons dichterbij elkaar te brengen en ons een hernieuwd gevoel te geven voor de eenheid van de menselijke familie die kan leiden tot solidariteit en welgemeend engagement om allen van een waardiger leven te verzekeren. Goede communicatie helpt ons om dichterbij elkaar te komen en elkaar beter te kennen, om meer verenigd te zijn. De muren die ons verdelen, kunnen alleen worden afgebroken als we bereid zijn naar elkaar te luisteren en van elkaar te leren. We moeten onze verschillen oplossen door vormen van dialoog die

ons in begrip en wederzijds respect doen groeien. Een cultuur van ontmoeting vereist dat we niet alleen bereid zijn te geven, maar ook om van anderen te ontvangen. De media kunnen ons hier heel goed in helpen, vooral nu de menselijke communicatienetwerken buitengewoon ver ontwikkeld zijn. Met name het internet kan enorme mogelijkheden bieden voor ontmoeting en onderlinge solidariteit. Dit is iets goeds; het is een geschenk van God.

Er zijn echter ook problematische aspecten: de snelheid waarmee informatie wordt doorgegeven is groter dan ons vermogen tot reflectie en oordeel, en laat niet toe dat we ons op een afgewogen en correcte wijze uitdrukken. De verscheidenheid aan meningen die verwoord kunnen worden kan als rijkdom gezien worden, maar stelt mensen ook in staat zich achter informatiebronnen te verbergen die alleen hun eigen wensen en ideeën of politieke en economische belangen bevestigen. De communicatiewereld kan ons helpen om te groeien maar kan – omgekeerd – ook desoriënteren. Het verlangen naar digitale verbondenheid kan als resultaat hebben dat het ons afsluit van onze naasten, van degenen die het dichtst bij ons staan. Om nog maar te zwijgen over het feit dat degenen die om wat voor reden dan ook geen toegang tot sociale media hebben, het risico lopen uitgesloten te worden.

Hoewel deze nadelen reëel zijn, rechtvaardigen ze niet een afwijzing van de sociale media; ze herinneren ons er veeleer aan dat communicatie uiteindelijk meer een menselijke dan een technologische prestatie is. Wat helpt ons dan om in de digitale omgeving in menselijkheid en wederzijds begrip te groeien? We moeten bijvoorbeeld een zeker gevoel voor traagheid en kalmte herwinnen. Dit vraagt om tijd en het vermogen om stil te zijn en te luisteren. We moeten ook geduldig zijn als we degenen die anders zijn dan wij willen begrijpen. Mensen drukken zich alleen volledig uit als ze niet alleen worden getolereerd, maar weten dat ze werkelijk geaccepteerd worden. Als we werkelijk aandachtig luisteren naar anderen, dan zullen we leren naar de wereld te kijken met andere ogen, en de rijkdom van menselijke ervaringen, zoals uitgedrukt in verschillende culturen en tradities, gaan waarderen. We zullen ook de belangrijke waarden die door het christendom geïnspireerd zijn, zoals de visie op de menselijke persoon, de

aard van het huwelijk en het gezin, het onderscheid tussen de religieuze sfeer en de politieke sfeer, de principes van solidariteit en subsidiariteit, en andere, meer waarderen.

Hoe kan de communicatie dan beter ten dienste staan van een authentieke ontmoetingscultuur? Wat betekent het voor ons, als leerlingen van de Heer, om anderen te ontmoeten in het licht van het Evangelie? Hoe kunnen we, ondanks onze eigen beperkingen en zonden, de ander werkelijk nabij komen? Deze vragen zijn samengevat in wat een wetgeleerde – een communicator – eens aan Jezus vroeg: “Maar wie is mijn naaste?” (Lc. 10, 29). Deze vraag kan ons helpen om communicatie te zien als een vorm van “naaste-zijn”. We zouden de vraag als volgt kunnen vertalen: hoe manifesteert zich het “naaste-zijn” in het gebruik van de communicatiemedia en in de nieuwe omgeving die voortkomt uit digitale technologie? In de parabel van de barmhartige Samaritaan, die ook een parabel van de communicator is, vind ik een antwoord. Wie communiceert, maakt zich, in feite, tot naaste. En de Barmhartige Samaritaan maakt zich niet alleen tot naaste, maar neemt verantwoordelijkheid voor de man die hij halfdood aan de kant van de weg aantreft. Jezus keert het perspectief om: het gaat niet alleen om de ander te erkennen als mijn gelijke, maar om mijn vermogen om mijzelf gelijk aan de ander te maken. Communicatie gaat eigenlijk om zich bewust worden dat we allemaal mensen zijn, kinderen van God. Ik beschouw deze kracht van de communicatie graag als “naaste-zijn”.

Wanneer communicatie in de eerste plaats gericht is op het bevorderen van consumptie of het manipuleren van anderen, dan hebben we te maken met een vorm van gewelddadige agressie zoals ondergaan door de man in de parabel, die door rovers in elkaar was geslagen en achtergelaten op de weg. De Leviet en de priester beschouwen hem niet als een naaste, maar als een vreemde die op afstand moet worden gehouden. In die tijd werd hun reactie bepaald door regels van rituele reinheid. Tegenwoordig bestaat er het gevaar dat bepaalde media onze reacties zo conditioneren dat we onze werkelijke naasten niet zien.

Het volstaat niet om voorbijgangers te zijn op de digitale wegen, om slechts “verbonden” te zijn; verbindingen moeten vergezeld gaan van ware ontmoetingen. We kunnen niet alléén leven, opgesloten in onszelf. We

hebben het nodig om lief te hebben en bemind te worden. We hebben tederheid nodig. Mediastategieën verzekeren geen schoonheid, goedheid en waarheid in de communicatie. De mediawereld kan niet vreemd zijn aan de zorg voor de mensheid en is geroepen om tederheid uit te drukken. Het digitale netwerk kan een omgeving zijn die rijk is aan menselijkheid; niet een netwerk van kabels, maar van mensen. De onpartijdigheid van de media is slechts uiterlijk; alleen zij die in hun communicatie zichzelf inbrengen, kunnen ware referentiepunten voor anderen worden. Persoonlijke betrokkenheid is de basis van de betrouwbaarheid van een communicator. Dankzij het internet kan de christelijke getuigenis daarmee de periferie van het menselijk bestaan bereiken.

Zoals ik vaak heb opgemerkt geef ik, als er een keuze gemaakt moet worden tussen een gewonde Kerk die de straat op gaat en een Kerk die lijdt aan autoreferentialiteit, de voorkeur aan de eerste. Die "straat" is de wereld waar mensen leven en waar ze bereikt kunnen worden, zowel effectief als affectief. De digitale snelweg is zo'n straat, een straat vol mensen die vaak pijn hebben, mannen en vrouwen die zoeken naar verlossing en hoop. Door middel van het internet kan de christelijke boodschap reiken "tot het uiteinde van de aarde" (Hand. 1, 8). De deuren van onze kerken openen betekent ook dat we ze openen in de digitale omgeving, zodat mensen, ongeacht hun levenssituatie, binnen kunnen komen, en zodat het Evangelie naar buiten kan gaan en iedereen kan bereiken. We zijn geroepen om te laten zien dat de Kerk het huis voor iedereen is. Zijn we in staat om het beeld van zo'n Kerk te communiceren? Communicatie is een manier om de missionaire roeping van de gehele Kerk uit te drukken; tegenwoordig zijn de sociale netwerken één manier om deze oproep te ervaren om de schoonheid van het geloof, de schoonheid van de ontmoeting met Christus te ontdekken. Ook op het gebied van de communicatie hebben we een Kerk nodig die warmte kan brengen en harten kan roeren.

Een christelijk getuigenis geeft men niet door mensen te bombarderen met religieuze boodschappen, maar door onze wil om zich te geven aan anderen, "door de bereidheid om geduldig en met respect betrokken te zijn bij hun vragen en twijfels in hun zoektocht naar de waarheid en de betekenis

van het menselijk bestaan".²² We hoeven slechts te denken aan het verhaal van de leerlingen op de weg naar Emmaüs. We moeten in staat zijn in gesprek te gaan met de mannen en vrouwen van nu, om hun verwachtingen, twijfels en hoop te begrijpen, en hen het Evangelie te brengen, Jezus Christus zelf, de mensgeworden God, die stierf en verrees om ons te bevrijden van zonde en dood. Deze uitdaging vraagt om diepgang, aandacht voor het leven en geestelijke fijngevoeligheid. In gesprek gaan betekent ervan overtuigd zijn dat de ander iets goeds te zeggen heeft, en ruimte maken voor zijn gezichtspunt en voorstellen. In gesprek gaan betekent niet het afzweren van onze eigen ideeën en tradities, maar wel van de bewering dat ze de enige zijn en absoluut zijn.

Moge het beeld van de Barmhartige Samaritaan, die de wonden van de gewonde man verzorgt door er olie en wijn op te gieten, onze inspiratie zijn. Laat onze communicatie een zalf zijn die pijn verlicht en een goede wijn die blij maakt. Moge het licht dat we naar anderen brengen niet het resultaat zijn van trucs of speciale effecten, maar daarvan dat we met liefde en tederheid naasten worden van hen die we gewond aan de kant van de weg ontmoeten. Laten we niet bang zijn om burgers te worden van de digitale wereld. De Kerk moet zorg hebben voor en aanwezig zijn in de communicatiewereld, om met de mensen van nu in gesprek te gaan en hen te helpen Christus te ontmoeten: een Kerk die de weg begeleidt, is in staat is om met iedereen op de weg te gaan. De revolutie die plaatsvindt in de communicatiemedia en de informatietechnologie is een grote en spannende uitdaging, die vraagt om nieuwe energie en een nieuwe verbeeldingskracht om aan anderen de schoonheid van God over te brengen.

Uit het Vaticaan, 24 januari 2014, de gedachtenis van Sint-Franciscus van Sales.

Franciscus

²² Paus Benedictus XVI, Boodschap, 47e Wereld Communicatie Dag, Sociale media: portalen voor waarheid en geloof; nieuwe plekken voor evangelisatie (24 jan 2013), 6